

*Bonjour
la France!*
Rok v Paříži

Stefan Ulrich

motto

Bonjour la France!

Rok v Paříži

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.motto.cz
www.albatrosmedia.cz

Stefan Ulrich

Bonjour la France! Rok v Paříži – e-kniha

Copyright © Albatros Media a. s., 2016

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS MEDIA a.s.

*Bonjour
la France!*

Rok v Paříži

Stefan Ulrich

Praha 2016

Přeložila Jiřina Kynclová

Pro Annette, Franzisku a Julia

Jedna

Mezi zalesněnými kopci probleskují poslední paprsky slunce. Z roklí už ale stoupá večerní mlha. Plazí se po svahu nahoru, zahnízdí se mezi kamennými domky s břidlicovými střechami, třepotá se mi mezi nohama a běhá mi z ní mráz po zádech. Proklínám kožené podrážky svých bot a lehký oblek ve veselém odstínu myši šedé, který jsem si na tuto schůzku oblékl. Džíny a pohorky by byly lepší.

Cesta strmě stoupá mezi vinohrady, v nichž roste podzimní vinná réva. Mlčky a trpělivě. Přesně za sebou. Jako vojáci. Tady, v zemi řek Marny a Aisne, v první světové válce němečtí a francouzští vojáci zatvrzele bojovali o každý kopec. Země nasákla hněvem a krví. A přesto poskytuje kapky tekutiny, která je po celém světě symbolem přátelství a radosti z oslav: šampaňské.

Dneska má hektar této půdy proslulé šumivým vínem hodnotu asi milionu eur. Naopak mimo tuto přísně ohraničenou pěstitelskou oblast vynese hektar půdy maximálně 10 000 eur. Na malých vinohradech severozápadně od Remeše, kterými se právě trmácím, rostou odrůdy šampaňského Chardonnay, Pinot Noir a Pinot Meunier. Ale z jejich hroznů se šampaňské stát nesmí. Zrají totiž těsně na druhé straně barikády. Kvůli tomu se hněvají vinaři této bohem pozapomenuté vísky, která se teď přede mnou vynořuje. Chtě-

jí do oblasti šampaňského, stejně jako mnohé další vesnice v regionu. Ale výrobci šampaňského striktně dbají o to, aby oblast nebyla příliš velká a nenařadila jejich hříšně drahé šumivé víno. Kvůli tomu už mnoho let zuří v Champagne válka vinařů. Kvůli tomu tady taky jsem.

Klepu se zimou a bloumám mezi prostými domy a hledám *mairie*, obecní úřad, kde se se mnou chtějí setkat dva pánové ze Champagne. Rozhlížím se po vlajkami ozdobeném empírovém zámečku, v nichž běžně představení francouzských obcí sídlí. Mar-ně. Klepu na dveře. Žádná odpověď. V této odleh-lé vesnici žije čtyřicet lidí, jak jsem si našel v hotelu v Remeši na internetu. Dnes večer jsou, zdá se, všich-ni pryč. Padá noc. Chlad je ostřejší. Vidím to čer-ně. Mám hlad. Sklenka šampaňského by mi zvedla náladu. Ale tady se mohu napít nanejvýš z orezlého sudu na dešťovou vodu. Unavený a zmrzlý si sedám na dřevěnou bednu. „Haló! Je tady někdo?“ volám. Zdi ani neodráží ozvěnu. Dívám se nahoru ke hvěz-dám. Ale ty halí mlha. Božský život ve Francii jsem si tedy představoval jinak.

Aby toho nebylo málo, zjevují se mi před očima všelijaké postavy. Jsou to kolegové z centrály mých novin v Mnichově. „Typický Ulrich,“ slyším je, jak se mi smějí. „Zatímco my se v našem výškovém domě mezi kolejemi a dálnicí lopotíme se zítřejším vydá-ním novin, zatímco se jiní dopisovatelé probajo-vávají Arabským jarem nebo podzimem eura, sedí Ulrich v idylickém vinařském městečku a dělá rešer-

še o šumivém vínu!“ V mých představách se kolegové dostávají do varu. Malují si, jak jsem si čtyři roky užíval i Itálii *la dolce vita*, jenom abych si k tomu přidal další čtyři roky *savoir-vivre* ve Francii. „Paříž! *Amour!* Juliette Binoche! Šampaňské!“ slyším je se mi vysmívat. „Už stačilo. Pošlete Ulricha do výroby. Nebo do Severní Koreje!“

Takové reakce by samozřejmě byly naprosto nespravedlivé. Mohly by pocházet pouze od lidí, kteří znají Juliette Binoche pouze z kina a kteří netuší nic o náročných rešerších, kvůli nimž se již několik dní honím skrz oblast Champagne s jejími vlhkými starými sklepy plnými zrádných kvasinek. A šetřil jsem se u toho? Ne, to tedy ne. Kvůli tomuhle článku o válce o šumivé víno jsem riskoval všechno, dokonce svoje játra.

Slyším ty námitky: „A včera? Ta schůzka v městečku Avize v Union Champagne, největším sdružení vinařů ze Champagne? Byla to snad tvrdá práce?“

Přiznávám, ta schůzka proběhla vcelku potěšitelně. Na uvítanou odšpuntovaly tři okouzlující dámy z Union Champagne různé lahve tohoto šumivého vína, abych se já, amatér, kterým také jsem, naučil rozlišit *Blanc de Blancs* od *Blanc de Noirs*. K obědu mi tři muži z vedení obchodního oddělení nalávali různé šampaňské hodící se k rybě, drůbežímu a dezertu. Na závěr přinesli ze sklepa obzvlášť tlustou baňatou zelenou lahev s ručně psanou etiketou. Pocházela z doby, kdy si můj dědeček hrál na pískovišti, a otevřela se za zvuku suchého „plop“.

Tahle schůzka na frontě v Champagni samozřejmě nebyla nepříjemná, přestože ode mě vyžadovala nejvyšší stupeň koncentrace, abych pojmul všechny informace o odrůdách vína, směrnících EU a prodejních strategiích. A to po několika skleničkách. O to větší je dnešní schůzka vystřízlivění. Mými partnery k rozhovoru jsou zima, mlha, hlad a žízeň. Kdyby to tak věděli kolegové!

Potom ale přece jen uvidím na horním okraji vsi zasvitnout světlo. Před nízkým domem visí francouzská trikolora a vlajka s hvězdami Evropské unie. Otevrou dva starší muži v hrubých svetrech. Vedou mě do holé místnosti osvětlené neonovým světlem. Na zdi jako jediná výzdoba visí fotografie přísně hledícího prezidenta. Ještě že jsem si vzal ten oblek! Oba muži – starosta a jeho přítel – mi nabídnou místo u prostého dřevěného stolu. Potom se dostanou do ráže. S těmi hranicemi oblasti Champagne, o kterých se právě rozhoduje, je to prý nestydatost. Přiberou se obce, které by o to vůbec nežádaly. Naopak jejich obec, která před mnoha desetiletími už hrozny výrobcům šampaňského dodávala, prý musí zůstat mimo. „Chtějí nás vyloučit,“ křičí starosta a bouchne mozolnatou pěstí do stolu.

„Je to předem domluvená hra,“ láteří jeho přítel.

„Je to přímo rasismus,“ běsní starosta. Jejich vesnice má prý stejně dobrou půdu, stejné mikroklima jako nejlepší oblasti v Champagne. Přesto s tím teď bude konec, protože jejich obec – kvůli této historické svévoli – už prý nebude ležet ve správním regionu

Champagne, ale v Pikardii. To si ale nenechají líbit. S dalšími vynechanými obcemi prý založili spolek a budou bojovat.

V oblasti Champagne je opět válka, i když se teď nestřílí kulkami, ale hrozny. Samozřejmě jim nejde o všechny ty peníze, co by vynesl nový hektar půdy v Champagne, jak oba rebelové ujišťují svého vyděšeného hosta, tedy mě. „Mnohem spíš bojujeme za čest naší vesnice.“ Když bude potřeba, rozdají si to najednou s Remeši, Paříží i Bruselům. Vercingetorix¹ je mrtvý a Asterix pouze vymyšlený. Ale v malých galských vesničkách zůstává duch protestu stejně živý jako šampaňské.

Na rozloučenou mi starostův přítel věnuje ještě jednu těžkou zelenou lahev s korunkovým uzávěrem a bez etikety. Obsahuje esenci jeho polí, bublavý nápoj, kterému říká šampaňské, i když se to nesmí. „Ochutnejte a řekněte mi, jestli to šampaňské je,“ pobízí mě a oči pod hustým obočím mu jiskří.

„Bohužel nemůžu, protože ještě budu řídit,“ odpovím.

Oba rebelové mlčky přikývnu a asi si myslí: „Ti Germáni si snad dělají legraci.“

Cesta domů se ale ukáže složitá i bez šampaňského. Antonia, moje manželka, ze zásady odmítá veškeré navigační přístroje. Pochází z rodu švábských hospodyněk, a tudíž jsou jí protivné vysoké výdaje.

¹ Galský náčelník, který v 1. stol. př. n. l. vedl poslední velké povstání proti Juliu Caesarovi (pozn. překl.).

Nechceme přece prý skončit jako Řekové. A zadruhé je dcerou civilizačního skeptika a diplomovaného inženýra, takže supermoderní technice nevěří. Když už by ona sama nedokázala přečíst mapu, nezvládne to rozhodně ani malá plastová krabička, tvrdí Antonia. Navigace jí proto nesmí na palubu. Moje námitka, že při služebních cestách se musím pohybovat pro mě zatím neznámou Francií, zprvu nezašla. Potom mi pomohla náhoda v podobě novin *Le Monde*. Tento list nabízel novým předplatitelům navigaci jako prémii. A protože se jako dopisovatel ve Francii bez *Le Monde* obejdu jen těžko, přistála v našem starém stříbrnošedém passatu přece jen navigace. Avšak Antonia trvá na tom, aby byl vypnutý zvuk, když sedí v autě. „Protože já ten hlas nesnesu.“ Kromě toho tvrdí, že přístroj, který děti z nevysvětlitelných důvodů překřtily na „Froni“, je vedle jak ta jedle. Bohužel v tomhle má Antonia občas pravdu.

V tento večer mě ale Froni nejdřív vyvádí ven z vesnice a na okresní silnici. Cesta vede liduprázdnými luhy *France profonde*, venkovské Francie. Pole se střídají s listnatými lesy. Ve světle reflektoru se na kraji cesty objeví divočák. Potom Froni zavelí: „Po dvou stech padesáti metrech odbočte doprava!“ Přestože Francouzky si jinak na svých způsobech zakládají, žádné „prosím“ nikdy z reproduktoru nevyjde. A přestože Francouzky milují oduševnělé disputace, Froni se do diskuze nikdy nepustí.

Můj bratr žijící v Bavorsku na rozdíl ode mě se svou

navigací mluví. „Ty hlópá huso,“ křičí na ni, když ho vede na scestí.

Navigace potom trochu kousavě, ale zdvořile odpovídá: „Bohužel vám nerozumím.“

Podobné chování je mojí Froni cizí. „Nyní odbočte doprava!“ poručí mi. Samozřejmě to udělám, konec konců se v divoké pohraniční oblasti mezi Champaní a Pikardií nevyznám. Skončím na térové cestě, která vede lesem a která se pořád dále rozvětjuje a nakonec se zúží na úzkou bahnitou pěšinu. „Otočte se,“ láteří Froni. Potom tvrdí, že už nemá satelitní signál.

Proto se rozhodnu navigaci převzít osobně. Cestou zpátky zabloudím ve spleti lesních cest. Už je pozdě. Kolem už nejsou žádní divoáci. Froni se zahalila mlčením. Já trčím. Sám v hlubinách Francie. Ve tmě a zimě. Kdyby to tak věděli kolegové.

Zatímco nervózně ťukám na Fronin obal a marně si v pološeru za svitu vnitřního osvětlení auta беру na pomoc mapu, vynoří se přede mnou otázka. Velká a zásadní.

Jak to mohlo dojít tak daleko?

Ještě před pár měsíci jsem, aniž bych to věděl, byl nejšťastnější člověk na světě. Žil jsem s Antonií a našimi dětmi Bernadette a Nicolasem v Itálii, v Římě, tedy tam, kde jsem vždycky žít chtěl, a to od té doby, kdy jsem s rodiči poprvé přešel Alpy. V Římě bylo všechno, co jsem si přál: italští a němečtí přátelé, povět-

šinou azurově modré moře, *spaghetti allo scoglio* na terase u moře, pinie a cypřiše před antickými ruinami a barokními kupolemi, hory na túry a dokonce na lyžování, cappuccino na Piazza Santa Maria v Trastevere, běhání v parku Villa Doria Pamphili, náš dům s všelijakými sympaticky komickými postavami a načervenalé teplé světlo, které tomu všemu propůjčuje romantické zbarvení.

Přiznávám, že teď nejsem objektivní. Jak bych také mohl, když jsem stále ještě, nebo zase, zamilovaný do Itálie. Proč jen jsem tu zemi opouštěl? To je jiný příběh. *Arrivederci, Roma!*

Dva

Každopádně teď jsem v tomto pošmourném zářijovém večeru v severní Francii v pr... – pardon, v problému, místo toho, abych završil den za vláhého římského večerního vzduchu s domovníkem Filippem před naším domem se šálkem *caffè* nebo skleničkou *bianca*, tedy bílého vína. Přitom jsem se na rozloučení s Římem a nový začátek v Paříži tak těšil. Když se mě šéfredaktor před několika měsíci po telefonu zeptal, jestli bych si dokázal představit jít pracovat jako korespondent do Francie, řekl jsem odhodlaně: „Ano.“ A Antonia, Bernadette a Nicolas to udělali taky. Antonia měla radost, že může navázat na svoje dva semestry na Sorbonně a obnovit svou starou lásku k Francii. Dvanáctiletá Bernadette básnila o Eiffelově věži a o pařížské módě. Nicolas, kterému už bylo devět let, se jednoduše těšil na stěhování, balení do krabic, stěhovací nákladák a přesun do nového pokojíčku. Také tajně doufal, že u francouzského Atlantiku konečně chytím pořádně velkou rybu. Mě osobně lákalo pořádně poznat pro mě dosud nepřiliš známou zemi, abych ji mohl popsat čtenářům svých novin. Byl jsem na Francii zvědavý, na tohoto šarmantního giganta historie, kultury a životního stylu. Všichni jsme snili svoje malé sny – a kolo dějin se dalo do pohybu.

Na rozdíl od Antonie nejsem ten, kdo by chtěl bez přípravy skočit do studené vody. Takže k nám domů brzy dorazily těžké bedny plné knih s tituly jako *Kulturní šok ve Francii*, *Procházky po Paříži* nebo *La France que j'aime (Francie, kterou miluji)*. Samozřejmě si ze mě moje rodina dělala legraci.

„Ty na to musíš přirozeně nejdřív jít teoreticky,“ vzdychla Antonia.

„Kam máme všechny ty knihy dát?“ sténala Bernadette.

„Srdce mi plní trápení a starosti,“ stěžoval si Nicolas. Od té doby, co začal číst komiksy s kačerem Donaldem, ho tíží každý zbytný výdaj. Chtěl by totiž také jednou být miliardářem a koupat se ve zlatácích.

Já jsem se ale nenechal odradit, začel jsem se do *Francouzské revoluce a bídy pařížských předměstí*, ponořil jsem se do děl francouzských intelektuálů a špírtal se francouzská slovíčka. Nechal jsem si do svého bytu zavést satelitní vysílání francouzské televize. To, že jsem tomu skoro nerozuměl, mé zanícení jen posílilo.

Zlým jazykům navzdory jsem k celé věci přistoupil nejen z teoretické stránky, ale i z té praktické. Proto vedla poslední letní dovolená našich římských let na Korsiku. „Ten ostrov je něco jako italsko-francouzský hermafrodit,“ vysvětlil jsem své překvapené rodině, „a proto je pro nás ideální jako přestupní stanice.“

Tak nás jednoho horkého červencového dne vyplivl přívoz v Bastii. Bylo to hezké přičichnutí k Francii jen nepatrně zkalené tím, že jsem si krátce před odjezdem při hledání bytu v Paříži zlomil nárt. Chodníky

u Seiny jsou totiž vyšší než u Tibery a já měl asi hlavu v oblacích, kterých je na pařížském nebi požehnaně. Každopádně jsem se musel ve skoro čtyřiceti stupních po Korsice vláčet s nohou v sádře. Zatímco se Antonia a děti šplouchaly ve Středozemním moři, seděl jsem na pláži a potil se na příliš nízkém skládacím lehátku a láteril na svoje slovíčka. *Je peste, tu pestes, il peste* – nadávám, nadáváš, nadává... Alespoň jsem zamluvil romantické venkovské ubytování v horské vesničce u Calvi. K našemu bytu v podkroví vedlo něco jako žebříček pro slepice. Naštěstí jsem kvůli své noze nemohl nést nahoru kufry. Vlastně, Antonia působila v den příjezdu poněkud napjatě. Přitom ty kufry nebyly zase až tááák těžké.

Na Korsice se nám obzvlášť líbilo to, že se tam člověk všude domluví italsky. Zároveň jsme získali vhled do kulturních rozdílů mezi oběma románskými sesterskými národy. Na druhý týden jsme si rezervovali chatku v prázdninovém zařízení u Ajaccia. Areál kolem bazénu byl hezký, jen hudba nás udivila. Od brzkého rána až do večera zněly z reproduktorů smuteční pochody. Nejpozději po hodině u bazénu jsme měli podlomenou morálku. Stěžovali jsme si na hudbu majiteli. Ten muž si vytáhl z uší špunty a trpělivě nás vyslechl. Potom řekl: „Já vám rozumím. Ale máme tady hodně italských hostů. Ti jsou docela živí, pokud chápete, jak to myslím.“ Tázavě jsme na něj hleděli. „Ti Italové dělají pekelný kravál! Ale touhle smuteční hudbou je trochu zklidním.“

* * *

Italové sem, Italové tam – ani Francouzi nepřijdou na *Île de la Beauté*, ostrově krásy, zkrátka. Ráno jsem si v místním *Café de Commerce* koupil noviny *Le Monde*, *Le Figaro* a *Libération*, posadil jsem se na piazzu – *scusi* – *place* do stínu platanu a tvářil se, že čtu francouzsky. Dával jsem u toho pozor, abych listy nedržel vzhůru nohama. Večer jsme s Antonií poslouchali ve francouzské televizi, jak se hasiči na Korsice snaží uhasit tradiční lesní požáry. Doprovodné video nám porozumění nesmírně usnadnilo. A zatím jsem stihl přečíst v originále první Simenonovu detektivku „*La Guinguette à deux sous*“, česky „*Hospůdka na břehu Seiny*“.

Ted' aby nevznikl špatný dojem: Francie, Francouzi a vše francouzské je mi známé od dětství. Moje mnichovská babička z otcovy strany používala oddaně výrazy jako „à propos“ a „portmonka“ a tvrdila, že její rodiče měli natolik vybrané způsoby, že se – jsme v době první světové války – večer u stolu občas bavili francouzsky. Moji příbuzní z matčiny strany se v Saarbrückenu ve všem francouzském doslova koupali. V týdnu vždy kupovali Muscadet v blízkém Sarreguemines a v neděli chodili na procházky do Spicherenu do sousední země.

Mě samotného jako mladého člověka učilo řeč tohoto Grande Nation² několik angažovaných profesorů na gymnáziu v Tutzingu. Takže jsme s panem

² V německy mluvících zemích se tento výraz používá jako označení Francie. (pozn. překl.)

Neumeisterem – my studenti jsme mu říkali Monsieur Neufmaître – četli dokonce náročný román *L'Assomoir*, *Žabiják*, od Émila Zoly, přičemž jsem si musel často pod lavicí pomoci německým překladem.

Také jsem jednou ve věku čtrnácti let, kdy je člověk obzvlášť kulturně vnímavý, jel s rodinou do Francie. Dovolená mi uvízla v paměti ze tří důvodů. Zaprvé jsme s rodiči a mým bratrem tehdy jedli v krásné rybí restauraci v Bretani *homard à l'armoricaine*. Přitom se nejedná o humra na americký způsob – tedy s *freedom fries* a Coca Colou. „Armor“ je naopak keltské slovo pro „zemi u moře“, Bretaň. Humr à l'armoricaine v omáčce z olivového oleje, koňaku, česneku, šalotky, rajčat, cukru, bylinek a kajenského pepře rozhodně patří k tomu nejchutnějšímu, co se dostane z moře na talíř. To jsem tehdy ovšem ještě ale nemohl posoudit. Zato si přesně vzpomínám na okamžik, kdy chtěl můj otec oddělit silná klepeta od humrova krunýře. Klepeto zmáčené červenou omáčkou mu vyklouzlo z ruky, proletělo nad jeho hlavou dozadu a přistálo u vedlejšího stolu ve výstřihu elegantní dámy, která bezpochyby pocházela z velmi staré francouzské šlechty. To, že madame měla na sobě bílou krajkovou blůzu, věci nepomohlo. Každopádně jsme zjistili, jak distingovaní Francouzi nadávají.

Zadruhé jsme toho času nocovali v malé zátoce jižně od Brestu v malém nostalgickém hotelu. Mým rodičům to připadalo romantické, mému bratrovi a mně hrozně staromódní. Ovšem nám dětem se líbila litinová vana, ze které se dalo udělat prima akvá-

rium. Tam jsme umístili šneky, mušle a kraby, které jsme nasbírali za odlivu na pláži. Za dva dny se akvárium proměnilo na příšerně páchnoucí břečku. Tím jsme se naučili, že sladká voda se nehodí pro mořské živočichy – a že i pokojské v Bretani umí hodně nahlas nadávat.

Zatřetí jsme na zpáteční cestě navštívili Paříž. Paříž! Tenhle klenot kultury a krásy, tuhle metropoli múz a muzeí. Moji rodiče tím v nás chtěli zasít sémě, které mělo přinést bohaté plody. Mě ovšem moc nezajímaly Notre Dame, Louvre a Invalidovna, zato výsledek zápasu fotbalové Bundesligy mezi Bayernem Mnichov a Eintrachtem Braunschweig ano. Tehdy v září 1977 nebyl ani internet, ani chytré telefony. Zoufale jsem proto hledal výtisk těch dnes celosvětově známých novin, které koupíte v každé dobře zásobené trafice a pro něž momentálně píšu. U jednoho stánku ze zelené litiny jsem tento jihoněmecký list skutečně našel. Rychle jsem prolétl stránky. Tam se skvělo tiskařskou černí na bílém papíře: Bayern Mnichov – Eintracht Braunschweig 3:2. Zamával jsem novinami a začal jsem uprostřed chodníku jásat. Na čele mého otce se objevily vrásky. „Takový ignorant,“ syknul na moji matku.

Tehdy jsem si myslel, že ignorant je druh jídla. Góly Bayernu dali jen tak mimochodem jeho pozdější viceprezident Uli Hoenes a jakýsi Gerd Müller. Není ani příbuzný, ani švagr současné hvězdy Bayernu Thomase Müllera. Ale už tehdy jsme zjistili: Müller se trefí vždycky.

* * *

Takové tedy byly mé hluboké znalosti Francie a Paříže, když jsem se na Korsice pustil do ještě lepšího poznávání Grande Nation. Zpět v Římě jsme s přáteli a sousedy v našem domě uspořádali večírek na rozlučku s *Bella Italia*. Cítil jsem, jak mě po zádech poklepávají ruce, slyšel jsem hlasy, jak mi šeptají do ucha: „*Arrivederci, Roma! Bonjour, la France!*“ Potom zhasla poslední světla.

Když jsme se příštího rána probudili v našem prostorném římském bytě s lilkově zbarvenou mramorovou podlahou, čekali už u dveří stěhováci. Večer byl byt prázdný. Další den jsme se nachystali na dlouhou cestu na severozápad. Náš *passat* přetékal všemi těmi věcmi, které jsme nechtěli svěřit stěhovákům. Na zadní sedadlo mezi Bernadette a Nicolase jsme postavili plastovou vaničku s rybami z Nicolasova akvária. Vedle několika neonek a mečovek zelených se vesele proháněla černo-zlatě zabarvená sekavka nádherná, která ráda s hlasitým mlaskáním vycucávala šneky, a silný sumeček s rozježenými vousy a působivou hřbetní ploutví. Do kufru jsme instalovali klec pro Bernadettina čtyři morčata Jakoba Loudu alias Giacoma, Nelly, Mucki a Susi. Filippo a Federica, domovnický manželský pár, nám ještě do rukou vtiskli panini s mortadelou a dvě lahve San Pellegrina – mělo být hodně vedro. Potom to vypuklo. Tedy, ještě příběhla k našemu autu v podzemní garáži Paola, kamarádka z našeho domu, a zapředla s Antonií rozlučkový rozhovor. „Už jenom krátce, Stefane,“ říkala pořád dokola.

Uběhly hodiny, ve voze s morčaty a rybami bylo vydýcháno a já začal být nervózní. „Antonie, už by-

chom pomalu měli vyrazit.“ Nakonec jsme skutečně naposled vyjeli z podzemní garáže našeho římského domu. Filippo a Federica stáli u brány. Mávali a mávali. Ve zpětném zrcátku se pořád zmenšovali. My jsme odbočili na *Lungotevere* a následovali jsme jeden z římských autobusů na cestě směrem na sever. První ranní paprsky dopadly na kopce a nás shora zdravily pinie. Musel jsem zatnout zuby, abych zahnal slzy, a tiše jsem si přísahal, že se do Říma ještě někdy vrátím.

Tak jsme opustili město mých snů. Vybrali jsme si pobřežní dálnici a ještě jednou jsme projížděli krajinou, která nám tak přirostla k srdci. Severní Lazio, Maremma, Pisánské hory, Apuánské Alpy, riviéra. Janov. Potom kolem Turína nahoru na Valle d'Aosta. Cestou se strhla hádka o správnou teplotu v autě. Nicolas kvůli svým tropickým rybám trval na dvaceti pěti stupních. Bernadette usoudila, že jejím morčatům by víc vyhovovalo dvacet dva stupňů. Argumentovala, že morčata jsou vysoce citlivá zvířata – na rozdíl od ryb. „*Ma vaffanculo!*“ odpověděl jí Nicolas širokým římským nářečím. To ponechám bez překladu.

Naše pojízdna zoo musela samozřejmě pořád zastavovat. Jednou hledala Bernadette odpočívadlo s pampeliškami, protože jsem odmítl koupit drahou ruku. Jindy prosil Nicolas u pumpy o čerstvou vodu pro rybičky. Večer jsme zastavili nahoře ve Valle d'Aosta. Objednal jsem hotel s bungalovy a zahradou. Tak se mohli Giacomo a spol. požitkářsky pást, zatím-

co my jsme strávili večer natažení na louce a pozorovali vycházející hvězdy. Byla to naše poslední noc v Itálii.

Ráno jsme u Monte Bianco překročili hranici, aniž by se událo něco dramatického. Nezměnilo se ani počasí, ani krajina. Přesto jsem ale cítil mravenčení v kostech a sevření v břiše stejně jako dřív před zkouškami. Co na nás ve Francii čeká? Jak nás Francouzi přijmou? Ozývaly se ve mně protichůdné hlasy. Byli tu přátelé a příbuzní v Německu, kteří tvrdili skoro unisono: „Můžete se odstěhovat do Francie, vy šťastlivci! Paříž, oh, là, là, Jak my vám závidíme! To je přece sen!“ Úplně stejně se vyjádřili i před čtyřmi roky před naší cestou do Říma. A neměli snad tehdy se svými hezkými prognózami pravdu, alespoň většinou?

Ale byli tady ještě naši italští přátelé. „Vy se stěhujete do Paříže? *Boh...* To je určitě skvělé město. Na dovolenou. Ale žít tam? *Sono forse un po' freddi i nostri cugini francesi.*“ Jsou trochu chladní, naši francouzští bratraci. „Tak srdečně jako v Římě vás v Paříži asi sotva přivítají.“

Přitom od roku 1956 spojuje metropole na Tibeře a Seině exkluzivní městské partnerství. Římu je na celém světě rovnocenná pouze Paříž a naopak, hlásá to poselství. Přesto si Italové a Francouzi přes všechny společné rysy v historii, řeči, kuchyni a kultuře nejsou příliš přátelsky nakloněni. Francouzi se svým silným státem si myslí, že Italové s jejich slabým státem jsou milí, ale neberou je úplně vážně. Italové to vědí a mají podezření, že se na ně Francouzi dívají

spatra. Přitom mají miliony Francouzů italské předky. Dokonce ani Bonaparte není skutečně francouzské jméno. A Francouzi by se dnes tak znamenitě nestravovali, kdyby si Kateřina Medicejská v 16. století nepozvala na francouzský dvůr italské kuchaře. To alespoň tvrdí Italové.

S takovými myšlenkami jsme sjeli dolů do údolí Saôny a potom přes zelené Burgundsko směrem k hlavnímu městu. Po cestě jsem s nadšením zjistil, že i francouzská dálniční odpočívadla provozuje italská firma „Autogrill“. „To se člověk hned cítí jako doma,“ řekl jsem.

„Nebud' přece hloupý,“ odpověděla Antonia. „Nestěhujeme se do Francie, abychom dál jedli *panini*, *tramezzini* a *grissini*.“

Po dvou dnech jízdy v letním vedru jsme my, morčata a rybičky sice vyčerpaní, ale živí dorazili do Paříže. Konečně v Paříži! Počítal jsem s tím, že zvířata to nechá chladnými. O to víc jsem se těšil na nadšené reakce dětí. Bulváry! Montmartre! *La tour Eiffel*! Nicolas a Bernadette budou valit oči! Což tedy valili, i když jinak, než jsem očekával.

Město lásky je stejně jako jiné metropole obklopeno ne zrovna nejhezčím dálničním obchvatem. V Římě se jmenuje *Grande Raccordo Anulare*, neboli GRAv Paříži *Boulevard périphérique*, zkráceně *périph*. Na tento okruh jsme teď tedy zabočili. Zatímco GRA alespoň jako útěchu nabízí přes dopravní chaos výhled na zelený kopcovitý terén, *périph* nabízí pouze ryzí velkoměsto. Je v něm až pět pruhů v každém

směru a tento třicet pět kilometrů dlouhý asfaltový kruh odděluje centrum Paříže od předměstí. Doprava je pekelná i pro někoho, kdo je zvyklý na *GRA*. Každý den se přes *périph* valí 270 000 aut, což je nejvíc ze všech dálnic v Evropě. Sedm z deseti míst s největšími zácpami ve Francii připadá na *Boulevard périphérique*. Už to vysvětluje, proč Pařížané nikdy nemohou přijít včas. Pokrčení ramen a „*Tu sais, le périph...*“ omlouvá každé zpoždění.

Prý existují obchodníci, kteří na okruhu stráví víc času než v kanceláři, přestože neleklují. Mnozí proto už přestoupili na dvě kola a raději využívají „*moto*“, aby jako bojovní psi zleva a zprava prolétli kolem popojíždějících aut. Ten, kdo stejně jako my, vidí *périph* poprvé, může snadno dostat záchvat paniky. Troubení, skřípění pneumatik a túrování motorů a také vše zahalující výfukové plyny ještě zvýšily naši úzkost. Ani okolní zástavba nenabízela odlehčení. Po levé i pravé straně dálnice se na každém metru naprosto rovné plochy táhly více či méně ohavné výškové kancelářské budovy. Tak vypadala Paříž, do které jsme onoho odpoledne 31. července přijížděli.

V našem autě bylo ticho jako v hrobě. Ve zpětném zrcátku jsem viděl, jak na sebe Nicolas a Bernadette nechávají s doširoka otevřenýma očima to peklo působit. Asi pět minut neříkali vůbec nic. Potom to vypuklo:

„Tohle má být Paříž?“ odfrkla si Bernadette a protáhla obličej, jako bych ji bral na strašidelnou dráhu. „To je hnusný!“

„Taková hrůza!“ přidal se Nicolas. „Tohle je to nejhorší město na světě!“

Antoniino chlácholení, že jsme přece na obchvatu, který není hezký nikde, dokonce ani v Římě, rozhořčení dětí jenom zvýšilo. „*GRA* je tisíckrát hezčí,“ tvrdila Bernadette.

„Chci hned zpátky do Říma,“ zahulákal Nicolas.

Když jsem lhostejně pokračoval v cestě, začali si spolu šeptat. A potom unisono křičet: „Pro-tes-tu-jem! Stáv-ku-jem! Stáv-ku-jem!“ Hned jsem věděl, že z nich budou správní Francouzi.

Ignoroval jsem protesty ze zadních řad a proplétal jsem se dopravou. Každých pár kilometrů přiváděly dálniční nájezdy nové proudy vozidel. Jiné proudy uhýbaly na takzvaných *portes*, bránách, směrem do centra. To zní uspořádaněji, než to je. Ve skutečnosti se auta a motorky tlačí, strkají a spěšně využívají každou skulinku, aby se dostaly z krajních pruhů do prostředního a zase zpátky. Jak to, že se u toho nestane ještě víc dopravních nehod, je mi dodnes záhadou. Tehdy mě ta věra natolik zaneprázdnila, že jsem si vůbec nevšiml, že křik na zadních sedadlech utichl a Bernadette začaly po obličeji tiše stékat slzy. „Ty moje беруško, nemusíš přece brečet. Za chvíli uvidíš, jak se ti bude v Paříži líbit,“ utěšovala ji Antonia.

Bože můj, co to těm dětem provádím, pomyslel jsem si. Nahlas jsem ale řekl: „Podívejte, tam je napsáno: *Porte d'Italie*,“ a ukázal jsem na dopravní tabuli. „Teď už aspoň známe z Francie únikovou cestu.“ Nikdo se nesmál.

Zatímco jsme mlčky pokračovali v cestě, zazvonil mi mobil. Zvedla ho Antonia, která mluví lépe francouzsky než já a navíc neseděla za volantem. Slyšel jsem vysoký nosový rozčilený hlas, který mluvil neskutečně rychle. Antonia se musela několikrát zeptat, co říkal. Potom dost klidně řekla: „*Mais nous sommes sur le périph, vous comprenez? On arrive quand on arrive.* – „Jsmo na obchvatu, chápete? Přijedeme, až přijedeme.“

„No co tohle bylo,“ kroutila Antonia hlavou, když zavěsila. „Slyší přece, že jsem cizinka, a stejně žvaní tak rychle...“

„A kdo to byl?“ zeptal jsem se.

„Nějaký Monsieur Canard, nebo tak nějak. Říkal, že je ze správy domu a chce nám konečně předat klíče. Dneska je 31. července, to mi pořád dokola zdůrazňoval. Jestli mi to je jasné. Všichni jeho kolegové už prý zmizeli z kanceláří. A on chce ještě dneska večer vyrazit s rodinou na dovolenou do jižní Francie.“

Ó já! Vzpomínám si na naše první dny v Římě. Tehdy jsme přijeli 1. srpna. V následujících týdnech byl stěží někdo k zastižení, žádný řemeslník, pracovník telefonní společnosti, majitel domu. Takže počáteční čas v holém, strašlivě horkém bytě byl chvílemi noční můra. Ale na to jsem ze samé nostalgie po Římu mezitím skoro zapomněl.

Po necelé půl hodině jízdy po *périph* jsme překročili Seinu a zalétli pohledem k onomu útvaru, který Pařížané láskyplně nazývají „Dame de fer“, „Železná lady“, který ale ve skutečnosti spíš připomíná kostru žirafy. „Podívejte, děti, Eiffelovka!“ vykřikla Antonia. Jenže než si Bernadette stihla z obličeje otřít slzy, vidět už zase nebyla. Vědomí, že v budoucnu budeme bydlet hodně blízko tohoto zázraku, přinejmenším zlepšilo atmosféru. Krátce nato jsme opustili *périph* přes *Porte de Saint-Cloud*. Projížděli jsme městskými čtvrtěmi se zelenými stromovými alejemi. Viděli jsme první elegantní Haussmannovy domy, pojmenované po bývalém prefektu Georgesu Eugènu Haussmannovi, s jejich klasicistními fasádami a nablýskanými břidlicovými nebo olověnými střechami. Na kavárenských terasách seděli lidé poklidně na slunci. „Vypadá to, že žít se tady přece jen nějak dá,“ říkal jsem si v duchu.

„Ti lidé jsou ale krásně oblečení,“ poznamenala Bernadette, která se zajímala o módu už dřív. „Nenosí skoro žádné barvy. Jenom černou, šedou, bílou a občas modrou. Vypadá to ale skvěle.“

I mě teď napadlo, že v ulicích – na rozdíl od stejně v módě uvědomělé Itálie – chybí výrazné barvy. Jásavě žlutá, vesele oranžová nebo hříšně vyzývavá červená. Musel jsem myslet na to, co jsem četl ve svých obrázkových knížkách o Paříži: Město je těžké fotografovat barevně, protože v něm není skoro žádná červená. Žádná červená ve městě lásky? Než jsem o tom mohl dál přemýšlet, překročili jsme znovu Seinu, opustili město a jeli jsme do kopce do *banlieue*.

Jak se bude Antonii, Nicolasovi a Bernadette líbit náš nový domov?

Tři

La banlieue znamená ve francouzštině samo o sobě prostě a neškodně „předměstí“ nebo „periferie“. Již delší dobu se ale *banlieue* používá jako výraz pro zpustlé sociálně problémové čtvrtě ve velkoměstech, kde mnoho lidí bydlí v gigantických panelácích a trpí vysokou nezaměstnaností, špatným vzděláním a zuřící kriminalitou. V těchto *banlieues* se často soustřeďují přistěhovalci se severní a západní Afriky, kteří si jinde byt dovolit nemohou. Mnoha mladým z takovýchto imigrantských rodin připadá, že je Francie zanedbává, a proto se přimykají ke své původní identitě jako například Alžířané nebo Maročané. To je poznat třeba při zápasech tzv. *Bleus*, francouzského národního fotbalového týmu, kde mávají alžírskými vlajkami. Mnozí další hledají útočiště u islámu a nevelká menšina i u radikálního islámu.

Banlieues se staly pověstnými na podzim roku 2005 při velké vzpouře předměstí. Tehdy na sídlištích Paříže, Lyonu a dalších velkoměst hořely desetitisíce aut, ale také škol, obchodů nebo policejních stanic. Stát od té doby vložil spoustu peněz do opravy sociálních bytů. Na hospodářské bídě a pocitu zanedbání a vyloučení v takzvaných *quartiers sensibles* se ale změnilo jen málo. Při mé práci novináře ve Francii mě problém předměstí provázel znovu a znovu.

Ale ne vždy je *banlieue* skutečně *banlieue*. Zatímco severní předměstí Paříže, která leží v pověstném departmánu číslo 93, platí ve Francii za symbol sociálních problémů, má západní *banlieue* dobrou pověst. Zde v departmánu číslo 92, v dohledu Eiffelovy věže a blízko zámku ve Versailles, vzkvétají udržované, zelené a klidné obytné čtvrti jako Saint-Cloud, Garches nebo Vaucresson se svými starými kamennými vilami, kvetoucími zahradami, měšťanskými rodinami ctícími tradice, polskými pomocnicemi v domácnosti a černými au-pair. Rodinné příjmy jsou tu čtyřikrát vyšší než na severu Paříže. Pozemky a domy jsou často neúnosně drahé. Toto bohatství se ovšem nevystavuje okázale na odiv. Zbohatlické vystupování se tu zavrhuje. *Bling-bling*, ověšování se blyštivými cetkami, je považováno za vulgární. Kdejaký multimilionář přes týden jezdí po okolí svým malým starým renaultem a jenom o nedělích si dopřává vyjížďku v porsche kolem rondelu v parku v Saint-Cloud. O Francouzích v dopravě mluví za vše, jestli má vůz poznávací značku s číslem 92, nebo 93. Ale o tom jsme onoho 31. července ještě nic nevěděli.

Pro mě bylo hledání bydlení ve Francii těžké. V Římě jsme bydleli v centru. Mohli jsme pěšky do Vatikánu, k Tibeře nebo do Trastevere. Stejně tak jsme to chtěli i v Paříži. Až do našeho stěhování byl můj obrázek o Paříži silně ovlivněn americkými autory takzvané ztracené generace, kteří ve dvacátých letech

udělali z Paříže díky vysokému dolarovému kurzu slavnost života, pobývali v salonku u Gertrude Steinové a šmejdili po mystickém knihkupectví „Shakespeare and Company“. Ernest Hemingway byl jedním z těch mladých Američanů, F. Scott Fitzgerald dalším. Jako student a maturant jsem si maloval, jak spolu diskutují v kavárnách na *Rive gauche*, levém břehu Seiny, procházejí noční lokály na Montmarturu a píší romány ve špatně vytápěných – ale vysoce romantických – podkrovních bytech Haussmannových domů. Když Woody Allen vyslal do kin svůj film „Půlnoc v Paříži“, překvapilo mě, jak moc jeho snímek odpovídal mé romantické představě. Smích. Láska. Světla. Noci.

Abych to zkrátil: Paříž v mé hlavě nebylo reálné místo, ale obrovská literární a umělecká kavárna obývaná génii, excentriky, mondénními ženami a oduševnělými herečkami. To, že v Paříži žili někteří z vůbec největších romanopisců jako Marcel Proust nebo James Joyce, můj obraz města ještě vylepšilo. Samozřejmě mi při hledání bydlení bylo dávno jasné, že tahle Paříž mé fantazie má se skutečným městem asi tolik společného, jako Nebeský Jeruzalém s tím na zemi. Přesto se ale v jakési komůrce mého mozku udržela myšlenka, že nemůže být většího štěstí, než žít a psát v této imaginární Paříži.

Bylo by tedy nasnadě, abych se vydal hledat bydlení v romantické části města. Mohl jsem se po něčem poohlédnout na *Rive gauche*, kde kromě Ernesta Hemingwaye a spol. pili s přáteli na kavářenských terasách

pastis i Jean-Paul Sartre a Simone de Beauvoir. Nebo v Marais, kde můžete klesnout na dno v bezpočtu okouzlujících barů a restaurací. V Montparnasse, které Marc Chagall popsal jako „revoluci oka“ a „rotaci barev.“ Na Montmartru, kde kdysi ještě jako chudý malíř tvořil Pablo Picasso a kde se potulovala Édith Piaf jako *môme*, děvče. Nebo dokonce v luxusním 16. obvodu, kde se cítí jako doma Nicolas Sarkozy a Carla Bruniová? Z toho všeho nebylo nic. Antonia, Bernadette a Nicolas (ne Sarkozyovi, ale Ulrichovi) totiž unisono nařídili: „Chceme bydlet blízko německé školy.“ Všichni tři trpěli v Římě ve velkoměstské dopravě při mnoha dlouhých cestách mezi domovem a školou. To teď mělo být jinak, a protože Mezinárodní německá škola v Paříži neleží v Paříži, ale na západním předměstí Saint-Cloud, musel jsem se usídlit tam.

Je trochu hloupé, že přímo naproti německé škole je ještě Americká škola v Paříži. Proto jsou v Saint-Cloud a okolí pro cizince domy a byty extrémně vzácné a drahé. Přesto jsem naivně doufal, že nám budu moci pronajmout okouzlující domeček s hezkou velkou zahradou. Slovo „Villa“ mi strašilo v hlavě. Když už jsem nemohl bydlet jako Hemingway v centru Paříže, chtěl jsem alespoň rýt, sázet, grilovat, hrát s Nicolasem fotbal a stavět s Bernadette domečky pro morčata, co hrdlo ráčí.

Při svých dvou výpravách za hledáním bytu v Paříži jsem se rychle vrátil na tvrdou zem reality. Nabídka, kterou bychom jen taktak zaplatili, byla nanejvýš skromná a nabídka, která by byla přijatelná, se blížila nule. „Nádherná vila“, kterou makléř tak vychvalo-

val, se totiž ukázala být miniaturní barabiznou, kde by bylo těsno i našim morčatům. V „okouzlujícím rodinném domě“ se dařilo plísni. Naopak „romantické bydliště blízko města“ leželo v odlehlém lese asi padesát kilometrů západně od Paříže. A potom tady byl ještě jeden sám o sobě hezký dům – dokonce s bazénem – v La Celle Saint-Cloud, což je docela blízko od školy. Bohužel předchozí nájemníci ho nechali v takovém stavu, že říkat mu katastrofální by bylo ještě přikrášlení. A makléř mě ujistil, že majitelé zamítli jakákoliv „zkrášlující opatření“.

Notně zbavený iluzí jsem jel na konci svého druhého pobytu s jedním makléřem – dával velký důraz na to, že se nejmenuje Canard, ale Canad – na obhlídku něčeho, co se jmenuje „*pavillon*“ v místě zvaném „Hameau Beauregard“ na západním okraji Saint-Cloud. *Pavillon* znamená „rodinný dům“, *hameau* „osada“ a *beauregard* lze přeložit jako „hezký pohled“. Dům v osadě Hezký pohled – to vlastně neznělo vůbec špatně. Vzhledem k mým dosavadním zkušenostem mě ale spíš vystrašil popis. Když mě Monsieur Canad ještě ujistil, že dům je sice poněkud osobitý, ale sympatický, očekával jsem nejhorší.

O to bylo jednodušší nechat se příjemně překvapit. K *hameau* se dá dostat jen po soukromé slepé ulici a po schodech a sestává ze staré vily, roztomilého domu z pálených cihel a z několika úzkých věžovitých řadových domů, které jsou sice asi teprve patnáct nebo dvacet let staré, ve větrném atlantickém klimatu na této výšině už ale získaly bohatou patinu.

Volný *pavillon* byl jednou z těchto řadových věžovitých staveb. Měl žlutošedý, od vlhkosti flekatý nátěr a docela špinavé šedomodré okenice, které asi měly kdysi připomínat Provence. Ale domy stály kolem útulného kruhového plácku, kterému stínil velký platan v jeho středu. Ve větroví se hádaly dvě straky. Na jedné ze střech zavrkal holub. Z keřů se valila vůně prvních květů jasmínu. Kolem projela holčička na koloběžce, silný muž s hustými bílošedými vlasy si vyrazil zaběhat. Jarní idylka.

Musel jsem to pozorovat vážně nadšeně, protože Monsieur Canad řekl sebejistě: „To nejlepší teprve přijde.“ Otevřel těžké kovové dveře našeho domu, přičemž upadla klika. Uvnitř domu jsem se ihned cítil jako doma. Podlahy byly terakotové, což vytvářelo teplou důvěrnou – čti italskou – atmosféru. Protože obytná věž stála ve svahu, šlo se z přízemí s kuchyní, pracovní a ochozem po dřevěných schodech dolů do obývacího pokoje, který se otevíral na jih do maličké zahrádky. Průčelí s okny od podlahy obývacího pokoje až ke stropu ochozu propůjčovalo domu atmosféru ateliéru. Navíc nabízelo pohled přes zahrádku a sousední domy na zelené listnaté stromy v parku Saint-Cloud. Byl jsem tak překvapený, dokonce oslněný tou vší zelení a světlem, že jsem se sotva podíval do pokoje pro hosty s koupelnou za obývacím pokojem a do třech ložnic s koupelnou v prvním patře. Chtěl jsem hned podepsat nájemní smlouvu. Canad se smál: „Pošlu vám podmínky do Říma. Potom to můžete podepsat.“

To s těmi podmínkami mělo něco do sebe. Nejdříve tu bylo nájemné, za které by se v Braniborsku dal

obývat zámek i s parkem. Němečtí přátelé v Paříži nás ovšem ujistili, že cena je zcela normální, „na tuhle oblast dokonce spíš výhodná“. Kromě toho tam bylo několik zvláštních klauzulí. Bylo tam třeba napsáno, že nájemník přijímá kuchyňské spotřebiče tak, jak jsou k dispozici, a upustí od reklamace odsávacího zařízení na toaletě pro hosty. Tajemné pravidlo? Antonia, která se jako soudkyně dívá na text psaný malými písmeny obzvlášť nedůvěřivě, svraстила čelo. Ale já jsem ji uklidnil s tím, že francouzské domy jsou přece postavené a zařízené úplně jinak než německé. „To jim právě dodává jejich kouzlo.“

Podepsali jsme. A tak jsme nyní ve čtyřech spolu s rybičkami a morčaty jeli více méně plni radostného očekávání vstříc svému novému bydlišti. Naštěstí je Saint-Cloud mimořádně hezké městečko. Ve středověku ho založil mnich jménem Chlodoald a později v parku vznikl velkolepý zámek, který v průběhu dějin patřil bratrovi Slunečního krále, Marii Antoinettě a Napoleonovi. V německo-francouzské válce v letech 1870 a 1871 ho obsadila pruská a bavorská vojska ještě před tím, než při ostřelování francouzskými jednotkami lehl popelem. Zřícenina byla nakonec odstraněna. Od té doby nostalgikové bojují za jeho obnovu.

Díky německé škole žije na vyvýšenině Saint-Cloud také hodně Němců. Francouzští posměváčci proto mluví o „kopci kysaného zelí“. Na ten jsme teď taky vyjeli a dostali se do klidné, romantické ulice: prosté i okázalé vily z červeného pískovce porostlé břečta-

nem, révou a vistárií jako zámek Růženky; udržovaně zpustlé zahrady, z nichž jako modrozelené svícny čněly cedry; cypřiše tenké jako tyčka a stříbřité olivovníky ze Středomoří, bujné banánovníky, jabloně, vějířovité palmy vysoké jako stromy – zkrátka země zaslíbená. Na Antonii to udělalo dojem. Děti byly najednou nadšené. „Tati, tohle je ta nejhezčí ulice na světě,“ řekl Nicolas.

„Je to tu prostě boží,“ zhodnotila Bernadette.

Dělalo mi starosti, že by naše budoucí bydliště mohlo vedle vši té krásy trochu ztratit na půvabu. A užuž jsme projížděli kolem našeho domu. Vypadal v této pestré ulici jako blecha v kožichu siamské kočky. Ošklivý nátěr, barva loupající se z okenic, hnijící dřevěné obložení štítu. Ale Nicolas a Bernadette se teď vezli na vlně nadšení. „Malá věž! To je sladký!“ volali. „Bydlíme ve věži! Až to zjistí naši kamarádi v Římě!“

Museli jsme ještě třikrát zabočit, než jsme přijeli na *place v hameau*. Před naším domem se potloukal chlapík hubený jako tyčka v příliš krátkých oblekových kalhotách a špičatých černých botách. „*Bonjour, Monsieur Canard*,“ řekl jsem při vystupování svou zběhlou francouzštinou, která mě bez nehod dovedla až na konec tohoto pozdravu, a napřáhl jsem pravou ruku.

„Canad, jestli dovolíte. Canad!“ odpověděl podrážděně Monsieur Canad a mou ruku ignoroval. „Dobře, že jste konečně dorazili. Chtěl jsem už před dvěma hodinami vyrazit na dovolenou.“ Teatrálně ukázal na zavřené okenice dalších domů v *hameau*. „Stejně jako mnoho jiných Francouzů!“

„*Le périph, vous savez*,“ odpověděl jsem chladně.

Potom Canad otevřel náš *pavillon*, přičemž mu zase upadla klika. V poklusu nám chtěl ukázat dům. Pracovnu, ochoz, kuchyni. V ní jsme si všimli, že sporák je odtažený a na zadní straně vykazuje jisté stopy ohně. Antonia otevřela lednici a kvůli zápachu a množství plísní uvnitř uskočila leknutím. „Podepsali jste, že nebudete na kuchyni nic kritizovat,“ na to Monsieur Canad preventivně.

Sestoupili jsme do přízemí, obdivovali opravdu krásný krb v obývacím pokoji, vstoupili do pokoje pro hosty bez oken ležícího za obývánkem a potom ještě dál dozadu do koupelny, zahroubené ve svahu. Monsieur Canad rychle otočil kohoutky u umyvadla, aby ukázal, že fungují. Ozvalo se jakési nepřívětivé zaškrundání, voda ale netekla žádná. Potom spěchal Canad nahoru a do garáže zapnout hlavní kohout. Úspěšně. To mi dodalo odvalu a spláchnul jsem záchod. Účinek byl nečekaný. Ne proto, že teď do záchodové mísy tekla voda – s tím jsem počítal. Ale kvůli podivnému hluku, který několik minut otrásl domem. Znělo to, jako když se pořád dokola zapíná a vypíná sekačka. Jenom mnohem, mnohem hlasitější. „*Mon Dieu, c'est quoi?*“ zakřičela Antonia.

Zdalo se nám, že jsme viděli po obličeji pana Canada mihnout se ďábelský úsměv. „Vidíte tuhle bílou krabici?“ řekl a ukázal na zvláštní přístroj velikosti autobaterie pod splachovací nádržkou. „Z toho vychází ten hluk. Koupelna pro hosty je pod úrovní městské kanalizace. Proto je potřeba nejdříve všechny fekálie vypumpovat nahoru. Aby se zabránilo

ucpávání, tak se nejdřív v tomto přístroji rozmělní. Představte si to jako řezačku. Detailů vás ušetřím.“

„A to funguje?“ zeptala se Antonia a trochu zbledla v obličeji.

„*Pas de souci* – bez obav!“ řekl Canad. „Každopádně jste se v nájemní smlouvě zaručili, že odsávací zařízení v koupelně pro hosty nebudete reklamovat.“

„Proč jsem tě vlastně nechala studovat práva?“ zasyčela na mě Antonia.

„Proč jsem si vlastně bral soudkyni?“ zaprskal jsem zpátky.

V tomto okamžiku se z horního patra ozval pronikavý křik. „Mami! Tati! Voda! Pomoc!“ ječely naše děti. Vyřítili jsme se nahoru, Monsieur Canad nás následoval. Na druhém schodu směrem nahoru už nám to teklo naproti. Když jsme přišli do ložnice, viděli jsme, že v celém patře už je centimetr vody. Canad se hnal do maličké místnosti, zřejmě prádelny. Tam bylo vody ještě více. Teď se začala odvíjet podivuhodná podívaná. Vyzábělý Monsieur Canad skákal ve svých elegantních špičatých černých botách zlostně po zatopené laminátové podlaže, až to stříkalo. Potom vyrval z kapsy mobil a volal zřejmě do své agentury. „*Ici, c'est l'enfer!*“ zařval do nebohého přístroje. „Tohle tady, to je peklo!“ Následoval zlostný dialog. Užasle jsme stáli a porozuměli jenom tomu, že Monsieur Canad poručil, aby hned zavolali klempíře.

Ukončil hovor, chvíli chroptěl a zašeptal: „Byli to předchozí nájemníci! Když se stěhovali pryč, vypnuli vodu! Jasně že teď při zapnutí praskla všechna těsnění! To je ale nadělení, 31. července klempíře nesežene-

me. Všichni dneska jedou na dovolenou. Nikdy se nevrátí dřív, než na začátku září. *C'est l'enfer!*“

Antonia a já jsme s ním naprosto souhlasili. Nemohl jsem si ovšem odpustit poznámku: „Pane Canarde, nepodepsali jsme, že budeme žít v bazénu. Přece jen jsme oba právníci.“

„Canade, pokud mohu prosit,“ odpověděl Monsieur. „A to s tím bazénem je přehnané.“

Mezitím si Nicolas a Bernadette užívali zábavu. Poskakovali po úplně promočeném koberci v patře, až voda stříkala, a křičeli: „*C'est l'enfer! C'est l'enfer!*“ Hezké, jak rychle se učí francouzsky.

Čtyři

V této překérní situaci zazněl z přízemí silný mužský hlas: „Potřebujete pomoc?“

„Ano,“ zakřičel Monsieur Canad, Antonia a já jedním hlasem. Potom jsme se sešplouchali dolů ze schodů. Ve dveřích stála zvláštní postava. Muž v plastových pantoflích a volné kanárkově žluté teplákové soupravě. Jeho ozdoba hlavy sestávala ze zvláštního růžového látkového pohoří, které mělo zřejmě představovat turban, při bližším pohledu se ale ukázalo být dámskými punčocháči se svázanými nohavice-mi. Zpod toho svítil černý přátelský obličej. Když se usmál, zablýskly se sněhobílé zuby.

Asi jsme se na toho muže museli dívat docela udiveně, jako by byl nějaké zjevení.

„*Je suis Napoléon*,“ představil se a ukázal svůj bělostný chrup.

Sledovali jsme ho ještě ohromeněji. „*L'empereur?*“ vyklouzlo Antonii.

Napoléon se rozesmál. „Ne, nejsem císař, ale *la bonne à tout faire*, holka pro všechno, odnaproti.“ Ukázal přes plácek na roztomilý dům z pálených cihel, který se svou ovocnou a zeleninovou zahrádkou vypadal, jako by to byla jen krajina z modelové železnice. „Slyšel jsem váš křik. Potřebujete pomoc!“

Podíval se na vodu, co proudila dolů ze schodů

a dokonce už kapala ze stropu. Potom několika dlouhými kroky vyběhl po schodišti nahoru, my mu byli v patách. Spěchal do prádelny, z tepláků vytáhl šroubovák, zapřel ho do škvíry ve zdi a vypáčil prkno. Za ním se objevil zrezivělý bojler, z něhož stříkalo. Napoléon sáhl dolů a utáhl kohoutek. Proud vody zeslábl a nakonec úplně vyschl. Chvilku byl klid. Hleděli jsme na sebe zaraženě, ale ulehčeně. „Musím se zase vrátit,“ řekl Napoléon. „Abych se postaral o Madame. Až se trochu zabydlíte, zastavte se ještě dneska. Abychom se poznali.“

Stejně rychle jako se objevil, taky zmizel.

Mimochodem, zabydlet se. Ukázal jsem na promočenou podlahu a řekl jsem přísně: „Pane Canade, zítra přijedou stěhováci. Jak se sem máme nastěhovat?“

Canad se na to nejdříve zkroušeně díval. „Voda v letním horku rychle uschne,“ vykoktal potom. „A já hned upozorním prázdninový záskok v naší agentuře. Sežene klempíře tak rychle, jak jen to bude možné.“

„V srpnu?“

„*Pas de souci!* Čestné slovo!“

Potom jsme všichni šli do ještě mokré kuchyně, aby chom podepsali předávací protokol. Trval jsem na tom, aby v něm bylo napsáno: „Skvrny od vody na koberci v prvním patře z důvodu vytopení.“ Canad nám oproti tomu velkoryse dovolil vyhodit nepoužitelný sporák a lednici. Ta potopa mu prospěla. Byl teď mnohem víc ochoten spolupracovat. I když se pořád znovu nervózně díval na hodinky, ochotně odpoví-

dal na naše otázky, kde je nejbližší hobby market, obchodní dům a prodejna telefonů. „Nejlepší bude, když pojedete do Parly 2 v Le Chesnay,“ řekl. „Pokud tam neseženete všechno, jedte prostě do obchodního centra v Saint-Quentin-en-Yvélines. To nezáte? No, to je hned vedle Montigny-le-Bretonneux.“

Šla nám z toho hlava kolem a trvali jsme na tom, aby nám to Canad všechno zakreslil do mapy, kterou v domě zanechal předchozí nájemník. Mnoho francouzských místních názvů je složeno z několika slov. Francouzi nekladou důraz na krátká pojmenování. Samozřejmě existuje Paříž, Lyon, Lille nebo Brest. Ale existují také, a v nemalé míře, Ahaxe-Alciette-Bascassan, La-bastide-sur-Bésorgues, Monceau-le-Neuf-et-Faucouzy, Montaignac-Saint-Hippolyte, Saint-Lubin-des-Joncherets nebo také Saint-Quentin-en-Yvélines. Když se k tomu přidají sklony Francouzů mluvit rychle a polykat slabiky, lze si představit, jak složité je pro nováčky ve Francii, obzvláště po telefonu, najít podle popisu cestu do, řekněme, Wydit-Joli-Village.

Částečně byla při územní reformě jména spojených obcí prostě přidána k sobě. Častěji ale komplikované názvy pramení z toho, že je ve Francii nespočet míst pojmenováno po svatých. To může udivit, protože země klade velký důraz na oddělení církve a státu, vliv biskupů je menší než v Itálii nebo Německu a pravidelně na mši chodí už jen málo Francouzů. Kdysi ale platila Francie za „nejstarší dceru církve“. To je zde vidět a cítit na každém kroku. Svědčí o tom kromě mnoha jmen obcí i velkolepé gotické katedrály a románské vesnické kostely s atmosférou. Takže

jsem napočítal ne méně než čtyřicet šest míst, která mají v názvu Saint Denis podle svatého Diviše, kterému byla na Montmartru státa hlava a potom s ní v rukách pochodoval ještě několik kilometrů. Mimo jiné se k němu lze modlit při migrénách. Aby rozlišili všechna ta po něm pojmenovaná města a vesnice, přidali jim Francouzi přízviska. Třeba Saint-Denis-des-Monts nebo Saint-Denis-sur-Loire.

Nicolas a Bernadette teď přišli do kuchyně a sdělili nám, že cákání se v pekle bylo sice hezké, ale teď by měli hlad. Také my jsme si chtěli po dlouhé cestě a po navlhlém předání domu především odpočnout a něco sníst. Propustili jsme tedy pana Canada na prázdniny. Utřeli jsme vodu, jak nejlépe to šlo, zamkli jsme svou prázdnou věž a vydali se ven. Nikde nebylo ani živáčka. Parkovací místa před dalšími domy byla prázdná, okna zabarikádovaná. Stejně jako v Itálii jede i Francie na přelomu července a srpna pokud možno najednou na dovolenou. Cítili jsme se pod platanem na malém plácku trochu opuštěně. Potom jsme si všimli, že jeden domeček jako z modelu železnice má otevřené okno. Vyhlížela z něj starší dáma se špičatým nosem a rošťáckým chlapeckým účesem. To musela být Napoléonova Madame. „*Bonjour, Madame,*“ pozdravili jsme unisono. Vznešeně, ale přívětivě na nás kývla. Už jsme měli v novém sousedství dva přátele.

* * *

Večeřeli jsme v bistru na Boulevard de la République v Saint-Cloud. Vybrali jsme si *faux-filets* a *pommes frites*, francouzskou variantu k hamburgeru, protože na kulinářské experimenty jsme byli příliš unavení. Alespoň jsme se od hostinského dozvěděli, že nejoblíbenější francouzské pivo se jmenuje *1664* – je pojmenované podle roku založení štrasburského pivovaru – naproti tomu to nejlepší pivo je *Leffe*. Pochází ovšem z Belgie. Noc jsme na rozdíl od stěhování do Říma před čtyřmi roky nestrávili na rozkládacích postelích v prázdném bytě, ale v hotelu. Už jsme starší.

Zdálo se mi o muže hubeném jako tyčka v příliš krátkých kalhotách a špičatých botách, který se svou uraženou hlavou v rukou poskakoval po Paříži a volal: „*C'est la France! C'est la France!*“ Potom se vidím, jak sedím na střeše našeho římského domu a čtu italské noviny. Přistane vedle mě holub. Na hlavě má fanouškovskou čepici fotbalového klubu AS Roma. „Šťastný budeš jen v Římě,“ cvrliká. Vyděšeně se probudím.

Druhý den jsme viděli buráčet těžký nákladák s převšem tutzinské spediční firmy kolem jídelny hotelu. Nechali jsme croissanty a kávu ležet a spěchali ven. Tak brzy jsme stěhovací firmu nečekali. Dohnali jsme je u slepé ulice vedoucí k našemu domu. Stěhováci nám vyprávěli, že je večer před odjezdem z Říma ještě okradli. Někdo se vloupal do malého doprovodného auta, které parkovalo před naším domem, a sebral všechny věci. To nám bylo moc líto. Čty-

ři roky jsme my a naši hosté byli zlodějů a vloupání ušetřeni – a teď se něco takového muselo stát v poslední chvíli.

Aby toho nebylo málo, stěhováci ještě zjistili, že jejich nákladní auto je moc velké na to, aby projelo slepou ulicí až k plácku před naším domem. Proto ho museli nejdříve odstavit a potom všechno sami odvláčet do věže. Vzali to sportovně a silně je u toho podporovali Nicolas a Bernadette, kteří neúnavně stěhovali lampičky, květináče a bedny s oblečením. Rychle jsme zjistili, že věž je mnohem menší než náš římský byt a že se do ní prostě všechno nevejde. Takže jsme nějaký nábytek poslali se spediční firmou zpátky, aby se uskladnil na pozdější dobu v Tutzingu. Přesto to byly dva veselé stěhovací dny. Stěhováky jsme znali už z přesunu do Říma a výborně jsme si rozuměli. Oni věci jenom tak prostě neodkládali, ale pomohli nám také zatlouct háčky na obrazy a opravit kdejaký defekt v domě. Bernadette a Nicolas se k našemu překvapení bez problémů dohodli na rozdělení pokojů v prvním patře. Každý si vybral malý, ale hezký pokoj s výhledem na park na jihu. Antonii a mně přidělili maličkou ložničku vedle prádelny, kam se vešla sotva naše postel. Vzpomněl jsem si na staré rodové krédo naší rodiny – „Naše srdce kvetou pro mladé.“ – a držel jsem pusu.

Za odměnu jsem objevil hned za rohem pizzerii. Sice ji neprovozovali Italové, ale mladá alžírská rodina, jejich pizza byla ovšem skoro stejně křupavá jako v naší oblíbené římské pizzerii „Dei Marmi“ v Trastevere. Donesl jsem pizzu a pivo. Usadili jsme se se stěhováky v teplém večerním světle pod platan

a pochutnávali si stejně hezky jako v Itálii. Z okna kamenného domečku vykoukla Madame. Pozdravili jsme se jako dávní sousedé.

Dalšího rána, zatímco stěhováci dál zaplňovali naši věž, přišli dva mladí černoši v modrých kombinézách s řemeslnickou brašnou a ptali se, jestli tady někde bydlí „Msjé Ýlříš“.

„Teprve se sem stěhujeme, jak vidíte, a sousedy ještě neznáme,“ odpověděl jsem. „Podle jména to musí být spíš Maďar nebo Fin. Nemám tušení, jestli tu někdo takový bydlí.“

„Ale tenhle Msjé Ýlříš má bydlet přímo tady,“ trval si na svém mluvčí těch dvou a zamával nějakým kusem papíru.

Podíval jsem se na něj. Stálo tam: „Monsieur Ulrich, Hameau Beauregard, pavillon 10.“ Já jsem těm řemeslníkům prostě nerozuměl. V Itálii mi vždycky říkali *dottor Úlrik* s přízvukem na první slabice. Od teď se tedy budu jmenovat *Monsieur (msjé) Ýlříš* s velice ostrým „š“ na konci, asi jako ve slově „šup“. Brzy jsem zjistil, že Francouzi všechna cizí slova a jména zásadně vyslovují francouzsky. Přízvuk je na poslední slabice, vždycky, bez výjimky a bez ohledu na to, že potom není slovu rozumět. Při porušení hrozí okamžité vyhoštění. Americký prezident se proto v hlavních zprávách jmenuje *Baráck Obamá*. V rádiu ohlašují známou popovou zpěvačku jako *Lady Gaggá*. Později následuje píseň *Singín in d réjn*. Autorem je prý jakýsi *Frónk Sinatrá*. Vrcholný výkon podávají moderátoři, když je nutné kvůli vývoji ve světě, jež nelze ignoro-

vat, vyslovovat slova jako Massachusetts nebo Leuthusser-Schnarrenberger. Potom Nefrancouzi dokonale ztrácejí přehled, o co vlastně jde.

Když jsem se odhalil jako *Msjé Ýlříš*, oba muži v modrém se na mě zaraženě podívali. „Proč jste tedy předtím dělal, jako byste nebyl Msjé Ýlříš?“ S vrtěním hlavou oznámili, že přišli opravit bojler. Po všech zprávách o životě ve Francii, které jsem četl a slyšel od očitých svědků, to hraničilo se zázrakem. Dva řemeslníci přijdou během dvou dnů – a to 2. srpna. Monsieur Canad dodržel slovo. Nejradši bych oběma padnul kolem krku s výkřikem „Vive le francouzští řemeslníci“. Ale potom by si mysleli, že nejenom bojler, ale ani Msjé Ýlříš není v nejlepší kondici. Místo toho jsem jim radši nabídl dvě *espressi* z našeho italského kávovaru, aby si udrželi dobrou náladu. Překvapeně a rádi přijali. „Odkud pocházíte?“ chtěl vědět mluvčí.

„Z Německa. Přesněji řečeno z Mnichova, ale to nebudete znát.“

„Á, z Mnichova,“ řekl řemeslník a uznale mlasknul jazykem.

„Vy znáte Mnichov?“ zeptal jsem se užasle. „Díky *fête de la bière*, Oktoberfestu?“

„*Fête de la bière*? To jsem nikdy neslyšel. Ale v Mnichově hraje přece Frónk Ribery. Skvělý fotbalista, prostě *super génial*! Divné je jen, že pro Bayern hraje mnohem líp než pro *Bleus*, náš národní francouzský tým. Jestli to takhle půjde dál, ještě z něj bude Němec.“

Zatímco se oba činili na bojleru, odvíjel se živý rozhovor – navzdory naší neumělé francouzštině. Francouzi totiž mají sklon k tomu, být netrpěliví, když si někdo nezvládne bezchybně osvojit řeč Molièra a vzdělaných lidí, včetně nuancí světově pověstného *subjonctifu*. Ale když jde o fotbal, sníží se i k hovoru s nevzdělanými cizinci. Přitom se fotbal v Paříži osvědčil jako způsob, jak začít rozhovor, spíše u takzvaných jednodušších lidí. Vznešené měšťanstvo má rádo zcela jiný, pouze zdánlivě brutální a špinavý sport, jehož subtilita pouhým okem skoro nejde zachytit: rugby.

Po několika minutách řemeslníci bojler utěsnili, docela „ledabyle“, jak shledal Nicolas, technický expert naší rodiny.

Muži v modrém ale byli vrcholně spokojení. Se širokým úsměvem ukazovali na svůj výtvar a volali: „*Impec!*“ To je varianta slova *impeccable*, „bezvadné“, a ve Francii se používá, když je třeba ocenit obzvlášť skvělý výkon. Nicolas to okamžitě správně pochopil. Když v budoucnu někdy donesl domů špatnou známku a chtěl se vyhnout případným výtkám, ukázal jen na písemku, natáhl ukazováček a zvolal: „*Impec!*“

Večer odjeli stěhováci se svým obrovským nákladním autem. Děti za nimi běžely a mávaly. Oblíbili jsme si je a doufali jsme, že se s nimi zase za pár let budeme moci stěhovat. Skoro jsme se teď v našem *hameau* cítili osaměle. V tento horký srpnový večer teplota dosahovala ještě přes 30 stupňů. Bylo sice už po deváté hodině, ale slunce teprve zapadalo. V Paříži vydrží světlo mnohem déle než v Římě. Rozhodli jsme se, že slavnostně otevřeme naši zahradu.

Sestávala – když přimhouřím oči – z asi čtyřiceti čtverečních metrů uschlé loučky, která se rozkládala mezi naším obývacím pokojem a hluboko položenou, zídkou oddělenou ulicí. Předchozí nájemníci byli pryč už několik měsíců. Ať už na pozemku rostly jakékoliv květiny a další okrasné rostliny, padly za obět letním vedrům. Přežily jenom zahradu obklopující vavříny a střemchy bobkové, jedna jabloň a bílá růže. Když jsme si roztáhli na vybledlou travu svačinu – bagetu, salám, sýr, hroznové víno, jablečný džus a ledově vychlazenou lahev Sancerre –, podívala se na mě Bernadette naléhavě svýma velkýma kulatýma očima, jako to vždycky dělává, když mi chce sdělit něco důležitého. Potom řekla bez výčitek, ale důrazně: „Tati, tys nám slíbil zahradu. Tohle je poušť. Hodně malá poušť.“

„Kde máme hrát fotbal a stolní tenis?“ přidal se Nicolas. „To jsme mohli rovnou zůstat v Římě!“

Antonia zachránila situaci. „V Římě jsme neměli vůbec žádnou zahradu,“ řekla prakticky. „Ale tady máme něco, z čeho zahradu uděláme.“ Zněla jako Mojžíš, když malověrnému izraelskému lidu ukazoval cestu pouští.

Možná to bylo tím stěhováním, možná vedrem, možná ta druhá lahev Sancerre nebyla úplně v pořádku: každopádně jsme další ráno spali velmi dlouho. Když jsme se s Antonií probudili, slyšeli jsme za oknem šviťorit kosy. Jinak bylo v *hameau* naprosté ticho. Tiše, abychom nevzbudili děti, jsme se plížili dolů do obývacího pokoje. Slunce venku svítilo na spálený tráv-

ník a zbytky našeho pikniku. *Pique-nique* – to slovo je mimochodem francouzského původu a skládá se z *piquer*, „zobat“ a *nique*, „drobnost“. To že zrádný Albion, tedy Velká Británie, také prý vynalezl *picnic*, dokládá pouze jeho věrolomnost. Už jenom obrazy francouzských impresionistů jako třeba Édouarda Maneta nebo Claudea Moneta dokazují, že *pique-nique* je typicky francouzská věc.

Podobné etymologické úvahy nám toho rána ale byly cizí. Hleděli jsme na dosud prázdné regály a plné krabice, které se vršily v metrových hromadách. Úplně stejně to vypadalo před čtyřmi roky v našem bytě v Římě. *Tempi passati*, nebo lépe řečeno: *Déjà vu*. Udělal jsem nám dvě *caffè*. Sedli jsme si na naše béžovo-šedé designové německé kanape, které jsem kdysi s velkou námahou stěhoval do Říma na střeše auta. Usrkávali jsme espresso a užívali si chvíli klidu mezi dvěma velkými životními etapami. Bez zlého úmyslu jsem potom šel k již instalované hi-fi věži a pustil jsem píseň od Antonella Vendittiho „*Grazie, Roma*“.

„Díky Římu, který nás přivede k slzám,“ zpívá se tam v souvislosti s fotbalovým klubem AS Roma. Ale já si píseň vztáhl na město, na moje město, na kterém visím víc než na jakémkoliv jiném místě na zemi, možná kromě zahrady mého dětství. Antonia, která je na rozdíl ode mě víc v rovnováze a praktičtěji založená, si Řím nikdy nepřikrášlovala. Měla ho ráda, ale viděla i jeho stinné stránky. O to víc mě udivilo, když teď Antonia vypadala jako otřesená lehkým zemětřesením a vzápětí propukla v pláč. „Antonie?“

„Stefane?“ vzlykla. „To nic. Jen jsem si najednou

uvědomila, jak moc mi to všechno bude chybět. Přátelé. Moře. Město. Řím!“

Vzal jsem ji kolem ramen a pomyslel jsem si: „*Grazie, Roma!*“

Večer téhož dne, když Antonia, Bernadette a Nicolas už spali, jsem se poprvé posadil do své nové pracovny. Ta místnost byla mnohem menší a skromnější než moje pracovna v Římě, ale pohled od pracovního stolu taktéž směřoval do dálky. V Římě šel výhled na západ, směrem k Paříži, tady v Saint-Cloud na jih, směrem k Římu. V té malé místnosti už stály dva bílé regály Billy. Jeden byl už plný. Byly v něm moje nejoblíbenější knihy o Itálii. Ten druhý byl ještě skoro prázdný. Obsahoval knihy o Francii. Měl se ale brzy naplnit.

Zatímco jsem seděl u psacího stolu se sklenkou Merlotu, díval se na noční park v Saint-Cloud a oddával se hledání ztraceného času, vytrhlo mě z mých melodramatických myšlenek zvonění. Velikonoce? V tuhle roční dobu spíš ne. Protože jsem ještě neměl zavedený francouzský telefon, musel to být můj italský mobil, v tu chvíli mé jediné spojení se světem. Přijal jsem hovor, řekl jsem ze zvyku „*pronto*“ a čekal jsem, že se ozve „*dottor Úlrik*“ nebo dokonce „*Msjé Ýlriš*“. Místo toho někdo řekl: „Pan Ulrich?“

Volající byl německý novinář v důchodu, který pracoval určitý čas v Římě a potom několik let v Paříži. Četl moje články, slyšel, že jsem také vyměnil Itálii za Francii, a chtěl mi proto dodat odvahy. „Miloval jsem Řím,“ řekl. „A první rok v Paříži byl ten vůbec

nejhorší v celé mojí kariéře. Lidem jsem sotva rozuměl. Z telefonátů se mnou se vykroutili. Na e-maily mi neodpovídali. Francouzská politika se svými rituály mi byla docela cizí. Ani moje rodina se tady necítila šťastná. Byl to, jak jsem řekl, hrozný rok. Ale když jsme potom Paříž za pár let opouštěli, všichni jsme brečeli. Ne úlevou, ale smutkem.“

„Jak to bylo možné?“ zeptal jsem se.

„Na to brzy přijedete sám,“ řekl. Potom zavěsil.

U psacího stolu jsem seděl ještě dlouho, na tom měl zásluhu Msjé Merlot. V klidu jsem před sebou nechával proběhnout naše roky v Římě. Zvuky, pachy, světlo. Potom jsem myslel na všechny ty magické realisty, lidi s obzvlášť bohatou fantazií a zároveň pragmatické, které jsem v Itálii poznal. Nakonec jsem se přemohl. Dost bylo melancholie. Bylo by k smíchu, kdybych magické realisty nenašel i ve Francii. Kdybych se nenaučil milovat tuhle zemi, kterou miluje tolik lidí na celém světě. Potom jsem si vzpomněl na Goethova Fausta. Zažiji ve Francii moment, kdy si budu přát: Postůj, okamžiku, jsi tak krásný?

Pět

Následujícího dne se všechny vzletné myšlenky rozplynuly. Světlo bylo příliš jasné a stříbřité na mizerné fantazírování. Rozhodli jsme se ze svého Kopce kysaného zelí odvážit dolů do města na procházku po Paříži. Rozrušeně jsme si sbalili dva batůžky: foťáky, plán města, kulturního průvodce – bez dobré odborné publikace koneckonců nevycházím z domu! Sluneční brýle a opalovací krém. Na tento den bylo prorokováno 35 stupňů. To nás nevyděsilo. Z Říma jsme byli ještě docela žáruvzdorní. Nicolas si nasadil svoji modrou kšiltovku AS Roma, aby dal na Seině jasně najevo, komu fandí. Bernadette si vybrala svoje hrozně šik zlaté kotníčkové tenisky. „Francouzi jsou velmi elegantní, toho jsem si hned všimla,“ řekla se šibalským úsměvem. „A chceme přece rovnou udělat *bella figura*.“ Potom jsme vyrazili.

Cestou na zastávku autobusu jsme potkali *boulangerie*. Nicolas se podíval do výlohy, náhle zastavil a řekl: „Bezpodmínečně chci tu chlebovou pátku.“

„Co že to chceš?“ zeptala se Antonia

„No chlebovou pátku, jako v tom filmu!“

Nedávno jsme se dívali na francouzskou komedii,

v níž se dva muži tloukli bagetami. A tu právě Nicolas chtěl. Proč taky ne. Rovnou bychom měli proviant na výlet, a to dokonce velmi výhodně.

La France a její bageta! To jsou už skoro synonyma. Každý zná to klišé: Francouz běhající po ulicích s bagetou pod paží. Klišé jsou zavrženíhodná – ale občas skutečnost popisují trefně. Italové milují těstoviny. Pravda. Bavoři milují jezevčíky. Taky pravda. Francouzi chodí po venku s bagetami. To je taky stále ještě pravda. Dobrá bageta je lehká, štíhlá, vzdušná, křupavá, lákavá, taková, jak sami sebe rádi vidí i Francouzi a Francouzky, obzvlášť když žijí v Paříži. *La baguette* ale také znamená jistotu – kdo ji má, nehladoví – a tolik vzývanou *égalité*, rovnost. Dovolit si ji může každý. Tím se stává symbolem, módním doplňkem, potravinou a politickým prohlášením najednou. Francouzi se bez ní neobejdou stejně jako Britové bez deštníku a Texasané bez koltu. Čímž jsme se opět dostali ke klišé.

La baguette se každopádně ve Francii dostává mnoho pozornosti. Oblíbené téma sousedských sporů je, kde lze v okolí toto pečivo sehnat nejlepší. A když si Francouzi stěžují na *déclin*, úpadek své země, což dělají bez přestání od nepaměti, odkazuje se na to, že bagety už také nejsou, co bývaly. Přitom jsou dnes pravděpodobně lepší, než kdy dřív, pokud je člověk nekupuje v diskontu, ale v *boulangerie*. Tam si pekaři dávají tu práci, aby z vody, pšeničné mouky, droždí a soli vykouzlili nadýchanou a vzdušnou delikatesu. Jakou kvalitu musí mít mouka? Jak rychle se má míchat těsto? Jak dlouho musí odpočívat? Na jakou teplotu se peče? I přes úpadek maloobchodu existu-

je ve Francii ještě pořád třicet tisíc tzv. *boulangers* – a každý bagetu vyrábí po svém.

Takže se dá znamenitě diskutovat o tom, kdo ji dělá nejlepší. V Paříži se to ovšem jednou za rok určuje nanejvýš oficiálně. V březnu volí porota složená z gastronomů, prominentů a losem vybraných občanů „*La meilleure baguette de Paris*“. Porotci ohmatávají zlatavé kůrky, očichávají smetanově zbarvené těsto, měří velikost vzduchových bublinek, žvýkají a jako somelieři věří, že dokonce mohou rozeznat všelijaká aromata – samozřejmě obilí, ale také oříšků nebo medu. Vítěz soutěže získává privilegium zásobovat celý rok čerstvými bagetami prezidenta v Elysejském paláci. Před několik lety vyhrál *boulangier* jménem Djibril Bodian původem ze Senegalu. Obrázky smějícího se muže tmavé pleti v bílé pekařské uniformě oběhly celou zem. Jeho vítězství je nejlepší odpovědí na rasismus řádící ve Francii, řekl Bodian. „Sám sebe vidím jako Francouze, tak francouzského, jako je moje pečivo.“

Zatímco jsem své rodině vyprávěl o bagetě – jako otec a novinář mám přece vzdělávací povinnost –, Bernadette mu přerušila: „Teď už nás konečně nech tu bagetu jíst.“ Kdepak že „nejenom chlebem živ je člověk!“

Když jsme vstoupili do obchodu, museli jsme zkonstatovat, že není bageta jako bageta. Byly tam dlouhé a krátké, s oblými, špičatými nebo dokonce dvojítymi konci, exempláře s hladkou, hrubou nebo pomoučenou kůrkou. Silná rusovlasá a poněkud nevrle

vyhlížející pekařka ukázala na regály. „Kterou bagetu chcete? Třeba vícezrnnou *Tradi-Graines*? Tmavou *Baguette de Campagne*? Nebo *Sarmontine* podle receptu z jihozápadní Francie se sezamem?“

„*Juste une baguette* – prostě nějakou bagetu,“ řekla Bernadette, která má zálibu v jazycích a už trochu mluvila francouzsky.

„*Alors une tradition*,“ usoudila pekařka a podala nám bagetu klasického typu.

Když jsme jí řekli, že pocházíme z Německa a jsme tu úplně noví, roztála. „V Německu ještě dokážete ocenit hodnotu uměleckého řemesla. To jsem se dozvěděla z televize. Tam by měl být člověk pekařem. U nás naopak řemeslo nikdo neocení. Stát nás dusí všemi těmi daněmi. A tady na západě Paříže mají pekaři obzvlášť těžký život.“

„Pročpak to?“ zeptal jsem se zaraženě.

„*Les gens ont la grosse tête!*“

„Lidé mají tlusté hlavy?“ Nechápatě jsme na ni hleděli.

„To se tak říká,“ vysvětlila pekařka. „Myslím tím, že *ils tracent le plafond avec le nez*.“

„Značí si na stropě cestu nosem?“ Teď už jsme byli úplně bezradní.

Antonia jako první přišla na řešení. „Ach tak! Vy chcete říct, že tady mají lidé nosy nahoru.“

Pekařka přikývla. Obzvlášť my jako cizinci se prý musíme připravit na to, že v Paříži obecně se k nám budou chovat chladně a odměřeně, a tady na bohatém západě obzvlášť. To jsme slyšeli už častěji, osobně jsme to ale nezažili.

Šli jsme dál. Nicolas si nesl bagetu pod paží a vypa-

dal, čepici AS Roma navzdory, hodně francouzsky. Křupavou špičku bagety už okousal.

Z Říma jsme byli zvyklí, že v srpnu je centrum města vyliďněné, nepočítáme-li turisty. I Paříž bude teď opuštěná, říkali nám. Bohužel to neplatí pro auta. Autobus 72 si pomalu razil cestu ze Saint-Cloud do centra. Řešili jsme, co si chceme prohlédnout. „Musím na Eiffelovku,“ prohlásila Bernadette neochvějně.

„Ráda bych poznala *Paris Plages*,“ řekla Antonia. „Pokud vím, jsou v létě na březích Seiny skutečné písčité pláže s lehátky, stánky s občerstvením a živou hudbou.“

„Já chci vidět, jak to v Paříži vypadalo v době Asterixe a Obelixe,“ křičel Nicolas. „Tehdy se to tady ještě jmenovalo jinak, ne?“

Francouzka, která nás slyšela, se otočila. „Jmenovalo se to Lutetia,“ vysvětlila nám přátelsky lámanou němčinou. „Mnoho z toho už neuvidíte. Ale ještě stojí antické divadlo, *Arènes de Lutèce*. Je to tam velmi romantické, měli byste se tam jít podívat.“ Potom je tam prý ještě jedno „must“ – vyslovila to jako „mest“ –, obzvlášť s dětmi a v létě. Ta dáma zvedla své pečlivě vytrhané obočí a krátce si jazykem olízla rty. „Řeknu jen *Berthillon*.“

„*Berthillon*?“ ptali jsme se. „*C'est quoi*?“

„Tam mají nejlepší zmrzlinu ve městě.“ Podívala se na Nicolasovu kšiltovku. „Chutná ještě lépe, než ta v Římě.“

„Nevěřím,“ zamumlal Nicolas.

Autobus teď jel podél modravé Seiny a blížil se

Toto je pouze náhled elektronické knihy. Zakoupení její plné verze je možné v elektronickém obchodě společnosti eReading.